

Vesti iz podjarmljene stare domovine

BOJI V JUGOSLAVIJI

Sofija, 24. marca: Agencija Haas poroča: "Iz Zagreba poročajo, da je 22. marca prišlo do večinskih spopadov med srbskimi četniki in hrvatskimi vstajni in redni hrvatskimi četami v okolici Sarajeva. Vas, v bližini katere je prišlo do spopada, so porušili do tal. Hrvatska policija je s posebnim razglasom opozorila prebivalstvo Sarajeva, da bo vse izgube v mestu in v okolici Sarajeva najstrožje kaznovala ter porušila zaselja in vasi, v kateri bližini se bodo dejanja izvršila."

Zürcher Zeitung poroča iz Budimpešte: "Že dva meseca je v garah med Sarajevom in Dri- zlati na Bjelašnici in Roma- nijski planini, glavno središče srbskih četnikov. Generalni štab vstajne vojske je zagrozil s tež- kimi kazni vsem, ki bi se udele- žili napada."

Novo Vreme 27. februarja: "Med Ljugo in Gornjo Topolico je prišlo do hudih spopadov s četniki iz okolice Valjva, ki jim poveljuje Plečević, Borota in Zorad Simić; 120 članov oddel- ka je bilo obkoljenih in vladne čete so ujele Živorada Simića in njegovo ženo."

Hrvatski Narod 21. marca: "Vista Gjuro Klikić je padel v borbah s četniki pri Novi Gradiš- ki."

Hrvatski Narod 19. marca: "Srbski Tržič je obiskal ranje- ne hrvatske vstaje in redne vo- jake, ki se borijo v Bosni proti skupnemu sovražniku. Nemški general Gneis Horstena je pre- jeli vsoto 250.000 kun in se za- jahal v imenu nemških voja- kov v Bosni."

Novo Vreme 4. marca: "Voja- ski poveljnik Srbije je izdal sle- deči ukaz: "Kdorkoli bo podpi- sal osebo, ki z orožjem v roki na- govorijo državnemu redu in ki k namo ali denarjem ali skriva- jajo jih in dajajo podatke ško- ljujo državnim interesom, bo kaznovan s smrtjo, v manj tež- kih slučajih pa z ječo najmanj let. Te kazni veljajo tudi za vsa dela v krajih zunaj oku- pirane Srbije." Govoreč o redu navaja, da pri tem misli red, ki ga uvedle nemške oblasti."

Novo Vreme 4. marca: "Milan Stojimirovič Jovanović, ravnal- ni za državne archive v Bel- gradu, je izjavil na zborovanju v Paracu, da je treba ohraniti mir in red. Sicer bo prišlo do težkih posledic za narod. Pre- bivalstvo naj podpira borbo vla- de za rešitev pred 'komuniz- mom'."

Muenchener Nachrichten po- roča: Priključen je južne Sta- jerske Reichu s stališča držav- nopravnih naukov še ni dokon- čano, a gospodarska priključen- je gotova in končana. Za gospo- darski dvig južne Stajerske se je zbiralo 200.000 hektolitrov vina na leto, tako da je v vsej Nemčiji na dru- gem mestu. Denarna sredstva za izvedbo gospodarskega načr- ta v južni Stajerski so zagotov- ljena."

Sofija, 23. marca, agencija Haas: "Iz Beograda poročajo, da je mednarodna vlada izdala ukaz, po katerem otroci, ki so dovršili srednjo šolo, ne bodo pustili na univerzo, dokler ne dovrše šest mesecev službe v obveznih de- lovalnih organizacijah. Že več tisočev pritiskajo na prebivalce v mestih in vasi, naj se včlanijo v eno od organizacij. Glavno delo je popravljanje in čiščenje rečnih, ki jih je pustila za se- boj vojna 1941."

JUGOSLOVANSKI ČETNIKI SE BORILJO ZA NOVO MOČJO

Carigrad, 12. maja (ICN). — S prihodom pomladi se četniški gi- lanje v Jugoslaviji razvija z ob- novljenim silo. Četniki danes dr- žijo v svoji oblasti velik del Bo- sne. Glavne četniške sile so v garah med Sarajevom in reko

formirati posamezne državne funkcije v Washingtonu o našem delu za naše ljudi onkraj morja. Morebiti danes še ne vi- dimo učinkovitih uspehov, toda ko bo prišel čas, da se bo odlo- čevala usoda našega naroda v domovini, bodo ti ljudje v Wa- shingtonu imeli na rokah naše prošnje in zahteve, in tako lah- ko upamo, da jih bodo tudi u- poštevali.

Predsednik poudarja, da se moramo ponovno zavzeti za na- še Primorce v Ameriki, kateri so danes radi Italije vpisani med sovražne tujcemce, a v resni- ci so zavedni Slovenci in prija- telji Amerike, ki sovražijo ita- lijanski fašizem. Ravno tako za- one nesrečne rojake, katerih roj- stni kraji so pod nemško in ogr- sko okupacijo. V tem pogledu smo napravili svoje korake in bomo isto še ponavljali, dokler ne dosežemo zaželjen uspeh.

Nato prečita obe pismi, odgo- vor predsednika Roosevelta in odgovor justicijskega oddelka v Washingtonu, D. C.

V angleščini se odgovora gla- sata:

DEPARTMENT OF STATE WASHINGTON

March 9, 1942.

Dear Mr. Cainkar:

By reference from the Presi- dent your letter on behalf of the representatives of Slovene Fraternal Benefit Societies of America has been given to me for acknowledgment and thanks. You may be assured that your greetings to the Presi- dent and your pledges of whole- hearted support sent by those of you who met in Chicago on February 21, 1942 are deeply ap- preciated. Unity of purpose in our war effort is a primary objective which depends upon the active cooperation of all Americans, and it is gratifying to be told that your organiza- tions may be counted upon.

Sincerely yours,

(signed) Harold B. Hopkins, Executive Assistant.

DEPARTMENT OF JUSTICE WASHINGTON, D. C.

April, 4, 1942.

Mr. Vincent Cainkar, Chairmann Slovene National Benefit Society of Chicago.

Chicago, Illinois.

Dear Sir:

Your letter of recent date, addressed to the Secretary of State, wherein you request in- formation relative to the status of Slovene and Yugoslav na- tionals who are aliens, and who by reason of circumstances, have come from parts of their country which are occupied by Germans and Italians under the regulations governing control of enemies of alien nationalities, has been referred to this office for consideration.

It is greatly regretted that this Unit is unable at this time to exempt certain classes of aliens who are natives, subjects or citizens of Germany, Italy or Japan, from the regulations promulgated for the peace and safety of the United States gov- erning control of all aliens of enemy nationalities.

You may be interested to know that this subject is now receiving our serious considera- tion, and should it be deemed advisable to change the regula- tions in this respect you may be pleased to advise you.

Very truly yours,

Edward J. Ennis, Director Alien Enemy Control Unit.

(Dalje prihodnjič.)

Janko N. Rogelj.

Poročilo se vzame na znanje. Tajnik Jos. Zalar pravi, da se v imenu odbora JPOS zahva- ljuje direktorju publicitete za vse njegovo delo, ki ga vrši pri pomožni akciji. Se vzame na znanje.

Predsednik poroča, da je od- poslal obe resoluciji, ki sta bili sprejeti na zadnjem zborovanju dne 21. februarja 1942, na pri- stojna mesta. Pravi, da je dobil odgovor od obeh strank iz Wa- shingtona. Nadalje poudarja, da moramo tudi v bodoče vedno in-

Iz mojih beležk

Primorska Slovenka
(Nadaljevanje in konec.)

V poročilih, ki prihajajo iz Ju- goslovanskega informacijskega centra, je opaziti, da se prav ma- lo in malo govori o fašistični ozi- roma italijanski peti na naši zemlji. Primorci pa vemo iz iz- kušenj 23 let, da Italijani znajo biti kruti in da znajo dušiti in raznarodovati z mnogimi sred- stvi, katere so vse prej kot člo- veška in kulturna ali krščanska. Naša potujčena zemlja, katero je opeval Gregorčič, prica, da so zalepotili potujčevati brezobzirno še prej, ko je prišel v Italijo faši- zem, zato nikar ne upajmo, da nas bodo skušali Italijani rešiti pred poginom — šakal zmolirom čaka, da se nasiti tisti, ki je prvi ugrabil plen, ko se pa odstrani, začne s svojim delom. Objube kakšnih demokratov, kot je Sfor- za, niso vredne nič, ker on že se- danj dela na tem, da naš živeli ostane pod Italijo in izgine kot narodna manjšina. Govori se, da ima Sforza prijateljske in menda botrske vezi z nekom pri Ju- goslovanskem informacijskem cen- trum. Če je to res, in če je potem to vzrok miline napram laškim fašistom, tedaj nam bo res treba še več pojasnil kot jih je naša primorska "nestrpnost" potrebo- vala do zdaj.

Še ena zanimiva stvar zadnje- ga tedna je bila konferenca ru- skega vojnega relifa v hotelu Commodore. Imam sicer izčrpa- no poročilo te konference ali take uradne stvari so suhoparne, kot pravimo, zato bom raje po- dal nekaj vtisov s te konference iz beležk, ki sem jih sama na- pravila.

Sestanka se je udeležilo okrog 700 delegatov in porazdeljeni smo bili v skupine, tujjezične ali narodnostne, strokovno uni- ske, ženske organizacije, mladinske organizacije itd. Vse te sku- pine so se zbrale dopoldne h konferencam posamezno, popold- ne pa je bila v veliki dvorani skupna seja.

Slovenci smo bili reвно zastopani. Pevski zbor Slovan in list Glas Naroda je zastopal Antho- ny Svet, jaz sem se udeležila kot tajnica Združenih društev, da bo vsaj kaj poročati o stvari. De- legatov raznih organizacij na- rodnih skupin je bilo toliko, da so nas morali premestiti iz dode- ljene nam sobe nazaj v veliko dvorano, kjer so konferirali tudi delegatje strokovnih uni. Kot govornik je nastopil stotnik Ser- gej Kournakoff, po rodu Kozak, ki pa je govoril gladko anglešči- no in ki je posebno poudaril, da narodna manjšine nimajo vzro- ka, da bi se bale Rusije. Rusija je dala pravice in svobodo vsem svojim narodnim manjšinam. Navedel je slučaj, ki je rekel, da je danes v Rusiji tipičen. Iz ne- kega pol nomadskega plemena, ki so ga Rusi dvignili na stopnjo kulture in civilizacije, je izšel ruski general, ki se je prvovrst- no izkazal v bojih na ruski fron- ti in tudi padel za svojo domo- vino. V ruski armadi je najti visoke častnike in poveljnike vseh narodnosti, ki žive v Rusi- ji in vsi so se izkazali vredne časti in velikega zaupanja ter odgovornosti, katere jim je bila poverjena.

Zanimiva so bila poročila de- legatov, ki so se priglasi k be- sedi. Armenci so poročali, da so zbrali 20.000 dolarjev za Rusijo in enaka vsota je bila po- novno objavljena. Ruske brat- ske organizacije so prispevale čez \$50.000; mlada Litvinčanka je poročala, da imajo težave pri nabiranju, ker jih je malo in pa ker njih vplivni ljudje večino- ma nasprotujejo pomoči Rusiji,

kjub temu so že nabrali \$15.000; urednik grškega lista Tribune, je dejal, da so Grki nabrali med seboj v Ameriki že 4 milijone dolarjev za pomoč svojim roja- kom v domovini, pet milijonov pa imajo namen nabrati sedaj, vendar pa delajo vzlic temu tudi na tem, da se bo med Grki na- barala lepa vsota za pomoč Ru- siji. Jugoslovanski mornarji so imeli poročevalca, ki je konsta- tiral, da so ti prispevali že okrog \$14.000 in ta vsota je bila posla- na preko Anglije. Delegat srbs- ke sekcije IWO je poročal, da so kupili ambulanco, ki je stala \$5000, poleg tega je isti delegat poročal, da je darovalo društvo "Četnik" \$400.00 od velike pri- redbe, ki se je vršila 26. aprila. Ta delegat je poudaril dejstvo, da je v New Yorku samo okrog 300 Srbov. Stvar sama na sebi ne bi pomenila kaj posebnega, ako se ne bi to obenem glasilo tako, kakor da je vse delo, ki se izvrši v New Yorku v prid tej ali oni pomožni in alični akciji med Jugoslavlani, zgolj zasluga Srbov. Izgleda, kakor da hočejo oni kontrolirati in voditi vse v svojem imenu. To ne bo rodilo zaželjene sloge, kakor je ni rudi- lo v Jugoslaviji. V New Yorku je mnogo Dalmatincev, Hrvatov, Istranov, precej Slovencev itd. Vsi ti posejajo privedite in pri- spevajo pri raznih kolektah. Kar ni lepo in bratsko ni od bratov Srbov, da sami sebe postavljajo povsod v ospredje, dolžnost o- stalih pa je seveda ta, da gledajo, da ne samo dajejo, ampak se tu- di udeležujejo pri skupnih stvarih, potem pa bo vse bolj izenačeno.

Razumljivo je, da so bile do- bro reprezentirane razne židov- ske skupine in organizacije, ki so že veliko nabrale in darovale za ruski vojni relif. Presenet- ljivo je bilo poročilo bolgarske- ga delegata, ki je dejal, da so bolgarski izobraževalni klubi na- brali za Rusijo okrog \$10.000 do zdaj, ženske pa so napletle 3000 kosov za ruske bojevnike. Kar- patski Rusi so nabrali veliko vsoto in objavili nadaljnjih \$50.000. Belorusi so objavili so- delovanje in pomoč. Madžari so prinesli ček na \$210.00 ter obju- bili nadaljnjo pomoč. Nemci so bili zastopani po dveh beguncih iz Nemčije in Avstrije. Doktor- ja sta dejala, da imata za seboj 50.000 Nemcev v New Yorku, ki bodo začeli zbirati za ruski vojni relif — Avstrijci so enako ob- júbili vsestransko kooperaci- jo. Navzoči so bili tudi zastopni- ki raznih cerkva, a nobene ka- toliške; dva mlada črnca sta za- stopala Harlem, ki je tudi obju- bil pomoč; gospodinja iz Bronxa je zastopala sosednje krožke žensk, ki zbirajo neprenehoma manjše vsote po raznih mestnih okrožjih. Podporne organizaci- je raznih narodnosti so po svoj- jih delegatih objavile naravnost visoke vsote. In ker je bilo vsa- komur prosto, da spregovori par besed, je se mene nekdo dregnil, naj kaj povem v imenu Sloven- cev. Pa sem bila kar tiho, za- kaj prvo, kar mi je prišlo na mi- sel, je bila tista "ogromna" vsota \$50.00, ki jo je določila SNPJ pred nedolгим za ruski vojni re- lif. Slovenci — kot posamezniki seveda žrtvujemo po svojih mo- čeh na vse kraje, ali naše orga- nizacije so v tem smislu še na zadnjem mestu. Pomislite, kak- šen vtis bi napravila, če bi bila poročala, da smo darovali celih 50 "bucks" iz blagajne milijonar- ske organizacije! Še danes ne razumem, zakaj ni bilo med na- šimi glavnimi odborniki nikogar, ki bi bil še tisto reвно vsotico preprečil, ker bi lepše izgleda- lo, da ne damo nič kot pa ne- kaj tako malenkostnega. Pa o naših lastnih grehah v tem oziru, kakor tudi o našem delovanju kaj več pozneje. — Ne bilo bi prav izpustiti Čehoslovakov, ki so tudi darovali že lepe vsote in objavili nadaljnjih \$5000 v naj- krajšem času.

Pri skupni popoldanski seji so nastopili razni govorniki in pred- sedoval je škof angličanske cerk- ve F. J. McConnell. Lord Mar- lej je imel dolg in izčrpen govor o Rusiji kot zaveznici Anglije in Amerike. Ruskemu ljudstvu je dal največje priznanje in poseb- no poudaril fakt, da Anglija ze- lo podpira svoje zavezničke Ru- sijo, dobro se zavedajo, da je danes živih in zdravih najmanj 50.000 Angležev, ki bi bili danes mrtvi, da ni Rusija ustavila Hi-

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2837-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odbor

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik 2837 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik 2837 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MILAN MEDVESEK, pomoč. taj. 2837 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik 2837 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, iznik. bol. odd. 2837 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MICHAEL VRIHOVNIK, direkt. mlad. oddel. 2837 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila 2837 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila 2837 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Podpredsedniki

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik 3807 W. 65th St., Cleveland, Ohio

Distriktni podpredsedniki

JOS. CULKAR, prvo okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje 7923 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje 3979 Randall St., St. Louis, Mo.
URBULA AMBROZICH, peto okrožje 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šest okrožje 823 W. 11th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor

MATH PETROVICH, predsednik 1523 E. 151st St., Cleveland, Ohio
VINCENT CAINKAR 2837 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
F. A. VIDER 2837 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL 2837 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JACOB ZUPAN 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH 1937 So. Tremblay Ave., Chicago, Ill.
RUDOLPH LISCH 700 E. 280th St., Cleveland, O.

Poradni odbor

ANTON ŠIHLAR, predsednik Box 87, Arna, Kansas.
FRANK VRATARICH 213 Towner St., Luzerne, Pa.
FRANK HARRIS 10511 Mushoka Ave., Cleveland, Ohio
JOSEPH VIDRICH 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
ANDREW MOČNIK 778 E. 180th Street, Cleveland, Ohio

Nadzorni odbor

FRANK ZATTE, predsednik 3301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MILAN MEDVESEK 16203 Arcade Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM 17155 Shoden, Detroit, Mich.
JOHN OLIP 321 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI 23 Westclox Ave., Peru, Ill.

Zdravnik

F. J. ARCH 618 Chestnut St., N. E., Pittsburgh, Pa.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

teri so bili ali so še člani SNPJ in so prejeli pristo vstopnino v priznanje njih službe.

Naši vojaki so videli, da da- rilo, ki so ga prejeli, bi njim ve- liko ne koristilo in so ga v krat- kem govoru po Stanleyju Vic- torju oddali nazaj članom krož- ka. Navzoči, vojaki so se po- hvalno izrazili o tem programu in iz njih besed je bilo razvideti, da so bili veseli, da so bili zopet med svojimi starši, znanci in pri- jatelji. Banket se je zaključil po prošnji vojaka Victorja za pri- nego zvestobe naši novi domo- vini in nje zastavi ameriški.

Tonej kakor je razvideti, pro- gram je bil za današnje čase precej pomemben in se nismo spominjali sami sebe v Gowan- di, nego vsega trpečega naroda v Evropi in Ameriki, kar se je kazalo med govori, ko so imeli nekateri navzoči solzne oči od ganjenja. Želeli je, kakor se je brat Klucik izrazil, da bi se stvar ponavljala od leta do leta.

Bil je v resnici krasen in tudi nepozabljiv večer. V kratkih besedah naj tu izrečem zahvalo vsem, ki so pomagali do izvrst- nega uspeha in se trudili z de- lom, v drugi vrsti pa vsem onim, ki ste se udeležili. Omeniti mo- ram še to onim, ki se mogoče štejejo užaljene, če mogoče ni- ste dobili večerje: večerja se servira ob takih prilikah le ob času, ko se program odpre. Če je pa kdo prekasen in misli, da mora biti serviran, kadarkoli pride, se mu priporoča, naj se udeleži banketa kakor druge or- ganizacije in če bo prepozen, ni- ti kosčka kruha ne bo dobil. Ako je pa bila kje krivda na odboru, isti prosi za odpustanje, ker ni- kdo ni bil še rojen brez napak in menda tudi ne bo. Sedaj pa na žalostno poročilo.

Dne 4. maja je nenadoma umrla od arne hibe zadeta ro- jalkinja in članica št. 728 SNPJ Anna Hočvar. Zvečer se je vle- gla v posteljo in ob čitanju neke revije umrla. Pot njenega živ- ljenja ni bila posipana s cvetli- cami, ako ravno jih je ljubila. Zadnjih par let sta vodila go- stilno s soprogom Johnom in lansk leto opustila. Kmalu na- to ji je umrla mati v visoki sta- rosti, dva edina sina — ima tudi hčerko — sta bila poklicana v ameriško armado. In ker je bila že več let boleha, ji je menda vsa ta žalost pritiskala na srce, katero ji je v 47. letu odpovedalo. Pokojna Anka je bila precej priljubljena ne samo med Slo- venci, nego tudi med drugimi narodi, kar so kazale neštete evetke ob njeni krsti in udeležba pri pogrebu.

Pisec, kot član SNPJ, se v ime- nu žalujočih zahvaljuje vsem, ki ste jih tolažili v urah žalosti in pomagali v enem ali drugem oziru. Tebi, Anica, naj bo lahka ameriška gruda, tvojim žalujo- čim pa globoko sožalje!

Poročevalac.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Skupina ameriških vojakov v džungli holandske Gvineje.

IZ NAŠIH KRAJEV

ZOFKA KVEDER

HRVATARJI
(Nadaljevanje.)

In ko so Zdenčarja žena, babica in njegova mati vendar-le umirile in potolažile, jim je bilo bolj žal, kakor Bog vedi kaj. Zbadale so ga ob vsaki priložnosti, dokler ni nekoč pokazal pesti in obljubil, da vsaki, katero bi še jezik zarbel, izbijе vse zobe iz ust.

In tudi tista komisija, ki je prišla zaradi meje med Turkom in Vrhajem, je obudila mnogo šuma. Že par let se tožarita ta dva, a konca še ni in ga ni. Skoro pol vasi si je v laseh zaradi pravde. Turk je zvečer stal na pragu, psoval "tega roparja" in se pridušal, da ne pusti in ne pusti, in če bi moral iti do cesarja in če bi se svet podiral, ne. Vrhaj je že prej komisiji dejal, da nič ne da na to, kar sklene, saj ve, da drži z goljufom in ciganom. Drugi dan sta bila zopet v mestu in sta oba vložila tožbe zaradi razžaljenja časti. Vrhaj je bil kmalu na to obsojen še posebej na teden dni zapora zaradi žalitve javnih oblastí.

Razpravljalo se je takrat par dni prav živo o pravici in postavi med vaškimi možaki, pa tudi na to so pozabili.

III.

Sredi maja je začelo deževati. Ves teden je lilo, a nebo je še vedno sivo in tmurno. Neka mrzla vlaga se vleče od polja sem, ki je vse pod vodo. Ljudje so prosili že za procesijo k podružnici, zakaj, če voda hitro ne odteče, bo vse pognilo. Žalostno in pusto je gledati preko zalitih njiv. Vaški otroci brazdajo vsi mokri in zmrlji po lužah, odrasli so malobesedni in čemerni. Ves kraj je pust, zapuščen in umazan. Neprijeten veter piha od lazov doli, po katerih se plazijo meglice.

Zenake stoje na pragu, gledajo v oblake in vzdihujejo: — Kaj bo, kaj bo! Že za pet maš se je nabralo v vasi, pa nič ne pomaga. Danes sem dala sosedovi Katri dve desetici, v Ribnico pojde, pa naj se pri Novi Štiti ustavi, se nas bo morda vendar vsaj mati Božja usmilila.

— Tudi mi smo dali. Moj se je zaobljubil k Mariji Pomagaj na Gorenjsko; naše njive leže vse v dolini, vse je pod vodo. —

— Lani je bil nekak žolnir tukaj, saj veste, tisti, ki je toliko todi okrog meril. Dejal je, da bi se lahko napravilo, da bi ne bilo povodnji; samo denarja bi stalo, brez denarja ni nič. —

— Tudi z denarjem bi ne bilo. To je božja volja. Svet je danes pokvarjen in pregrešen pa pošilja Bog svoje kazni, so rekli gospod kaplan. Samo Bog bo pomagal, če bo hotel. Jaz moram mojemu staremu reči, da bi dal še za dve voščeni sveči. Pri kolikih mašah take sveče gore, — in vseh je človek deležen. Težava je, če ima kmet polje v dolini, koliko skrbi je to in stroškov! —

In sosedja je računila, za koliko maš da na leto in blagoslovljenih sveč in nedeljskih očenašev, — a še imajo toliko škode od povodnji. Če bi nič ne dali, bi pa še otave ne dobili. Še druga ženaka je pri mokala v nerodnih moževih škornjih po lužah in razgovor se je začel od kraja.

Večeri se je. Ob takih deževnih dneh se mračí ure dolgo. Zmirom je, kakor da bi hotela nastopiti v par minutah noč, a ta medla, žolta, bolna, deževna svetloba še leno visi nad krajino. Pusto, pusto je. Vsak glas moti človeka. Najrajši bi se naslonil na deblo kakke hoke pod gozdom nad vasio, pa bi topo gledal čez te puste zalite doline in poslušal zategneno tulenje tam daleč kje na vasi. Žalostno leži to tulenje nad krajino, nezrečeno dolgo doni v ušesih. Kakor da bi ves ta pusti, mokri, zaliti kraj tulil od žalosti, od zapuščenosti. Člo-

vek bi se najrajši vrgel na tla v travo, med katero stoji voda in bi tulil, tulil...

Večeri se. Sivo je vse in žalostno. In pes na vasi tuli, tuli... Po vsi vasi se razlega to tulenje in ven preko široke povodnji na poljih gor do lazov in šum. Obupano je in žalostno do smrti. In vsi ljudje so nemirni in ne vedo zakaj. In vsi čudni strahovi teh vaških ljudi se zdaj v zraku vzdigajo od vseh strani in se zgrinjajo okrog njih. Groza jih je in prej, kakor navadno prižigajo luči v hišah. Pod oblaki zašume peroti čudnih pošasti in otroci se preplašeni oprijemajo materinih kril. V vsaki negotovi senci se zaziblje duh, v vsakem kotu preže pošasti.

— Kaj je to noč? — mislijo ljudje. Mokro je, mrzlo; počasni, ostri veter, poln mokrote, piha do kože, čuden mraz spreletava ljudi.

Zunaj vasi pred zadnjim široko odprtim sklednjem sedi velik, lisast pes in zavija, tuli — hripavo, zategnjeno, žalostno. Ves kraj je poln tega tuljenja, vse doline, vse do hribov, do slvega, žalostnega neba. Vse tuli, vsa polja zalita z vodo, vsi mokri umazani lazi, vse te črne šume v megli. Dolgo, dolgo zategnjeno... U — u — u —

V hiši sede trije otroci v temi. Tesno so se stisnili v kot za mizo in se ne upajo pogledati niti po temni hiši, niti ven v sivi mrak, kjer se gibljejo pod oknom mokra drevesa v večernem vetru. Sami so in strah jih je. Tiho v presledkih dihaajo in njihove velike, preplašene oči nimajo nikjer miru, nikjer se ne ustavijo, da bi ne ugledale nekaj groznega, strašnega. Krčevito se držijo za roke in poslušajo sklonjeni. Trami škripljejo, les poka, zunaj tuli pes. Tuli, tuli. In pol ure so že sami, pol ure čakajo na nekaj, vasi trdi, okameneli. Ne počijo in ne kriče, nimajo solz. Strah jim je zaglušil glas in jok.

Zunaj zaškripljejo duri. Težki koraki se začujejo v veži. Nekdo išče kljuko. Zakolne. Vrata se odpro in dva moža stopita v hišo.

— Kaj ste sami? —
Otroci se oddahnejo. — Sami, — odgovori najstarejši, devetleten deček.

— Kje so pa oče? —
— V skedenj so šli. —

— Pa mati? —
— Matere ni doma, k doktorju so šli, zaradi tete.

Zopet je zatulil zunaj pes. Molče sta čakala moža, da je utihnil.

— Kaj ni to vaš pes? —
— Menda. —

— Kaj mu pa je? —
Otroci niso vedeli in moža sta odšla ven. Tudi otroci so bili v hipu pri vratih.

— Kaj hočeta? —
— Strah nas je. Z vami pojdemo, saj greste k očetu. V skedenj so. —

Zopet se je razleglo tulenje po celem kraju. — Prokleti pes! kaj mu je vendar?! —

— Jaz poročem Gorniku, da naj psa ubije. Kdo bo to poslušal! —

— Hektor! Hektor! — se je opogumil deček in poklical psa.

Priletel je ves moker in umazan. S prednjima tacama je skočil na dečka in mu zatulil v obraz.

Moža sta pograbila otroka, pes bi ga bil skoro podrl na tla.

— Marš! Pojdes! Ti pasja duša! — je krel eden in sunil pes s škornjem.

Samo če ni ta mrha stekel! Gornik! Gornik! — je klical drugi gospodarja.

Samo odmev se je oglašal.

(Dalje prihodnjič.)

"Bojim se, da bom moralo vso slabo juho, ki si jo je nadrobil naš dečko, zopet enkrat jaz posrebiti," je reklo seditiče melanholično.

In v tem je imelo prav.

VETER

V pondeljek zjutraj je stal ribič v svojem čolnu, pljuval v vodo in preklinjal, da je bilo groza slišati.

"Zdaj sem osem dni čakal brezdelno na vzhodni veter," je rekel. "Ali jutro za jutrom pride veter od zapada. Ribe mi gnijo v čolnu in obubožal bom. Ali se nočes obrniti, veter?"

"Ne morem," je rekel veter otožno.

"Ti hudobni, ti grdi veter!" je zaklical ribič.

V torek zjutraj so se odprli popki jablane.

"To je zame najvažnejši dan v letu," je rekla jablana. "Danes se odloči moja usoda. Ljubi, do bri veter... danes cvetem, danes za božjo voljo ne pihaj. Če odpihneš moje cvetove, ne dobim nobenega jabolka. Bodi prijazno tih, samo danes."

"Tako rad bi, samo da bi mogel," je odvrnil veter.

S tem je potegnil preko jablane in vsi beli cvetovi so odleteli v zrak.

"Ti si zelo hudoben veter," je tožila jablana.

V sredo zjutraj je stal mlinar na svojem mlinu in opazoval nebo.

"Požuri se nekoliko, dragi moj veter!" je rekel. "Danes morava mleti. Nisem tako nespameten, kakor ribič. Meni je vseeno, ali prideš od severa ali juga, vzhoda ali zapada, samo da prideš. Jaz kratkoma obrnem vetrico. Ampak če prav nič ne vlečeš, postanem besen."

"Tu sem, tu sem!" je rekel veter in mlin se je vrtil.

"Pridni veter!" je hvalil mlinar.

"Ah, zdaj se moram pa zopet leči," je rekel veter.

In odpihal je in mlin je stal.

"Ti grdi veter," je tožil mlinar.

V četrtek zjutraj je stal bolni deček pri oknu in gledal na prosto.

"Od katere strani prideš danes, veter?" je vprašal.

"Od vzhoda," je odvrnil veter.

"Ljubi, dragi veter, obrni se moram, ali pa poleči," je rekel deček. "Bil sem težko bolan. In doktor mi pravi, da pri vzhodnem vetru ne smem ven. In jaz bi tako rad na prosto. Letos nisem bil še nič v gozdu in še nobenkrat nisem streljal z mojim čudokrasnim lokom, ki sem ga dobil za moj rojstni dan. Ljubi, ljubi veter, ti ne moreš bolnemu, malemu dečku odbiti te prošnje."

"Ne morem ti pomagati," je tulil veter.

Tedaj je mladenič zajokal in udaril z nogo ob tla.

"Kako te sovražim, ti grdi veter!" je zaklical.

V petek zjutraj je obesila pastoreva žena perilo sušit na travniku.

"Veter ravno prav vleče tako," je rekla. "Danes popoldne bo vse suho. Potem res lahko rečemo, da smo tokrat imeli srečo s perilom."

Proti popoldnevu je nastal iz vetric vihar.

Koli so popadali, vrvi so se potrgale, perilo je ležalo na tleh. Pastoreva žena je begala okoli in pobirala.

"Ah, moj Bog, moj Bog!" je rekla. "Kako izgleda! Ne preostaja mi drugega, nego vtakniti vse perilo še enkrat v čeber. Vrabec vzemi ta nesrečni vihar."

"Jaz ne morem nič za to," je tulil vihar.

V soboto zjutraj so bila seme-na regratova gotova.

Nežno so sedela s svojimi solčniki tukaj in čakala, da jih veter raznese čez plan. Bilo jih je mnogo in zelo lepih; regrat je bil ponosen nanje.

"Lepo je, če ti otroci delajo veselje," je rekel. "Cvetel sem zanje in jih gojil v svojem naročju. Zdaj morajo sami skrbeti za ostalo. Če bi popadali takoj na zemljo, bi se pri rasti medsebojno zadušili. Zato sem vsakemu podaril marelico, ki ga dober kos pota lahko nese preko polja. Tako se razprši družina in obvlada svet. Pridi, veter dragi, in odnesi jih. Ne zahtevam

Beat The Japs To It

THE COMMANDOS have taken many a poke at the Nazis (this picture shows them in a famous Norway fight). Now they are reported to have been the spearhead of the British troops which stormed the Vichy-held island of Madagascar. The Japs wanted Madagascar as a base for raiding vital Allied supply lines to India and the Middle East, but President Roosevelt has pledged that the United Nations will hold it in trust for France in order to protect it from attack by any one of the Axis powers.

ničesar drugega, kakor samo majhen poletni pihljaj."

"Ne morem," je odgovoril veter. In se ni ganil. Ostalo je tiho, popolnoma tiho.

"Ti poredni veter!" je zabaval regrat. Včeraj si tako vihral, da je bilo uničeno vse perilo pastoreve soproge, danes pa nočeš odnesti niti mojih lahkih otrok nekoliko preko polja. Sramuj, sramuj se!"

"Ne morem drugače," je vzdihoval veter.

V nedeljo zjutraj je ležal veter za mejo. Poleg je ležala miš in si lizala tačice.

"Kako vzdihuješ, veter," je rekla miš.

"Ali naj ne vzdihujem?" je odvrnil veter. "Na celem svetu ni nesrečnejšega bitja, kakor sem jaz."

"Pač pretiravaš...!" je rekla miš. "Da... približe te ne poznam. Jaz sem le majhna in se držim ob zemlji, tako da največkrat piham preko moje glave. Ampak zadnjič sem nekoga čula v drugem tonu govoriti o tebi."

"Ali je rekel kaj dobrega o meni?" je vprašal veter. "Kdo je bil? Naglo, pripoveduj!"

"Pesnik je bil," je rekla miš. "Tu je sedel s svojo družico in ji čital verze, ki jih je zložil o tebi."

"Ah, pesnik," je rekel veter malodušno. "Kaj je stalo v verzih?"

"Da si mil in lahak in da pahljaš okoli njenega lica in se igraš z njenimi kodri," je rekla miš.

"Gotovo," je rekel veter. "Zadnjič pa je zabavljaj, da sem porbaval njegov nos modro in mu zmrlil frizuro."

"Tudi nekaj takega je bilo v verzih, kako lep in ponosen si, kadar v svoji moči bučiš preko morja," je nadaljevala miš. "Rekel je, da ne pozna ničesar krasnejšega, kakor če ti bičaš valove in jih peniš."

"Predvčeršnjim se je vozil s čolnom," je rekel veter. "Pri tem je dobil morskoro bolezen in me neznanako ogrdil in ozmerjal zaradi tega."

"Da, če so vsi tako jezni nate, že nekaj ne more biti v redu s teboj," je menila miš.

"O Bog, o Bog!" je ječal veter. In ječal in stokal je, tako da bilo žalostno ga poslušati.

"Zaupaj se mi," je rekla miš. "To zmerom nekoliko olajša. Jaz stojim, kakor rečeno, na strankami. Meni nisi izkazal dobrot ne zlega."

(Dalje prihodnjič.)

Najzanesljivejše dnevnice dnevne vesti so v dnevniku "Prosveta". Ali jih čitate vsak dan?

NOTE!

Save this copy of PROSVETA. It is needed for VICTORY.

SAVE

- ★ All Wastepaper
- ★ Old Rags
- ★ Old Rubber
- ★ Scrap Metal

Turn it over to some local salvage agency

Mrs. Burton dobiva navodila kako skrbeti za preproge

Helen Scott, svetovalka za dom, ji navaja nekaj zanimivih dejstev

Mrs. Burton: Kaj pomenijo te številke, Miss Scott?

Miss Scott: Večina žensk se zaveda samo prahu, ki se nabira na pohištvo in drugih ravni predmetih v sobi, ker se lahko vidi. Toda ali veste, da se nič manj kot 85 odstotkov prahu vleče na blago, s katerim so pokrita tla?

Miss Scott: Toda življenje vaše preproge se skrajša s to tretjo vrsto... globoko za jeden pesek in podobno s ostrimi robovi, ki prežagajo prav skozi podlago tkanin. Ta globoka smet se lahko odstrani le s posebno metodo, kakor je močno vsesavanje modernega električnega vakuum čistilca.

Mrs. Burton: Ta slika je podobna preprogi preproge.

Miss Scott: Res je tako in kaže tri različne vrste prahu, ki se najdejo v preprogi. Prvi dve, ki imata le malo vpliva na trpežnostne lastnosti vaših preprog, se lahko odstranijo z navadnim čistilcem preprog ali z metlo.

Mrs. Burton: Torej tako je ta stvar.

Miss Scott: Da. Ko se vaš vakuum čistilec premika preko preproge, loči koščke. Istotako dvigne globoki pesek iz preproge v vrečo za prah. Vaše preproge so popolnoma očistene in se vam vzdržijo bolj dolgo in zadovoljivo.

Commonwealth Edison Company

All Telephones: RANdolph 1209

Dvonožec

Naravoslovne pravljice

Spisal KARL EWALD

Prevedel FRANC BOLKA

(Nadaljevanje)

"Bili so zelo okusni," je rekel jezik.

"Nekoliko težko so ležali v meni," je menil želodec. "Strašno muko sem imel z njimi. Ščipalo me je neznosno!"

"Zdaj smo gotovi z zgodbo," so sklenili možgani. "Imate kaj ugovarjati?"

Molčali so nekaj časa, premagani po tem, kar so rekli možgani in v čemer, česar niso mogli tajiti, je bila vsaka beseda res.

Ampak potem je želodec začel gosti:

"Naj bo tudi vse res, kar ste pripovedovali. Ampak povsod vendarle nimate poveljstva, vi naduti možgani! Če jaz prebavljam hrano, vas ne vprašam za vse, kar delam!"

"Jaz vas tudi ne vprašam za vsaki udar, ki ga storim," je pritrdilo srce.

"To, kar pravite, je popolnoma resnično," so odvrnili možgani popolnoma mirno, kakor poprej. "Mi moramo na veliko stvari pa-

ziti in biti na mnogo krajih naenkrat. Resnično moramo delati še veliko več, kot smo pripovedovali. Mi moramo na primer tudi skrbeti, da se naš mali dečko kaj uči in da postane pravi mož. Zato vam ponavadi prepričamo, da oskrbujete sami svoje zadeve. Ampak zato si ne smete domišljati, da lahko delate, kar hočete. Z enim očesom pazimo na vas, vedite! Imamo brzojavne zveze z vsakim delcem od vas in kakor hitro najmanjša stvarca ni v redu, dobimo takoj vednost."

"Tako klepetanje," so rekle oči.

"Samo bahanje," je kričal želodec.

"Motite se skozinaz," so odvrnili možgani. "Lahko vam dokazemo. Ali ste že kdaj slišali na primer, da kakega malega dečka boli želodec, ne da bi kričal? — No torej! Nam se poroča, da z želodcem nekaj ni v redu, telegrafiramo ustam, naj se dero — in dero se. Pride dečkova mati in izve, da je jedel preveč kolača. — Ali naj dokazujemo še dalje?"

"Ne," je zagotavljalo zelo resno seditiče.

Zato možgani niso rekli ničesar več, ker zdaj so povedali, kar je moralo biti povedano. Ali

je moralo biti povedano. Ali

je moralo biti povedano. Ali

je moralo biti povedano. Ali

je moralo biti povedano. Ali

je moralo biti povedano. Ali

drugi so klepetali dalje in tako glasno, da se je deček končno zgubil.

Z enim sunkom je skočil pokonci in si mencil oči. Pogledal je v nebo in okoli po travi. In pogledal je na košaro, ki je ležala poleg njega in zijala z listkom vanj.

Naenkrat je postalo mladeniču jasno, da je spal.

Kako dolgo, ni vedel; ampak imel je skrivnostno slutnjo, da bo prišel prepoznati k trgovcu. Nič več ljudi ni bilo na cesti. Recimo torej, da bi bil trgovec že zaprl...

Po bliskovito je bil na nogah in je odbežal.

Noge so skakale, srce je udarjalo, oči so štrlele, ušesa prisluškovala, roke veslale, možgani telegrafirali...

"Halo!" so rekle noge. "Kaj pa je naenkrat, kdo pa ropota tako strašno? Kdo je to?"

"To sem jaz," je rekel neki nov glas, ki ga ni slišal nobeden poprej.

"Kdo si ti?" je vprašal želodec.

"Jaz sem naša slaba vest," je rekel glas.

"Kje tičiš?" so vprašali možgani.

Ali ni bilo časa za nadaljnja pojasnila. Šlo je v galopu.